

<http://hallofpeople.com/gr/bio/Lucian.php>

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ

Νεκρικοί διάλογοι

Στους Νεκρικούς διαλόγους ο Λουκιανός παρουσιάζει γνωστές προσωπικότητες που έχουν πεθάνει και βρίσκονται πια στον Άδη. Ο διάλογος που ακολουθεί διεξάγεται ανάμεσα στον πορθημέα του κάτω κόσμου Χάρων, και τον Μένιππο ;έναν κυνικό φιλόσοφο ο οποίος δεν έχει ούτε τον οβολό που έβαζαν, σύμφωνα με το έθιμο, στο στόμα του νεκρού ως αμοιβή και ο Χάρων ζητά μετά το πέρασμα στην αντίπερα όχθη τα ναύλα.

ΧΑΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΣ

ΧΑΡΩΝ

[1] Παλιοτόμαρο, πλήρωσέ μου τα ναύλα σου!

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Φώναζε όσο θέλεις, αν σ' αρέσει!

ΧΑΡΩΝ

Πλήρωσε, σου λέω, που σε πέρασα από τη λίμνη!

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Δεν μπορείς να πάρεις από όποιον δεν έχει.

(οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος).

ΧΑΡΩΝ

Υπάρχει άνθρωπος που να μην έχει ούτε 1 οβολό;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Αν υπάρχει κι άλλος, δεν ξέρω. Εγώ πάντως δεν έχω.

ΧΑΡΩΝ

Μα τον Πλούτωνα, θα σε πνίξω, κάθαρμα, αν δεν πληρώσεις!

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Κι εγώ με τη μαγκούρα θα σου σπάσω το κεφάλι!

ΧΑΡΩΝ

Άδικα λοιπόν σου έχω κάνει τέτοιο ταξίδι;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Να σε πληρώσει για λογαριασμό μου ο Ερμής! Αυτός με παράδωσε σε σένα.

ΕΡΜΗΣ

Τώρα μάλιστα, σώθηκα! Να πληρώνω και για τους νεκρούς!

ΧΑΡΩΝ

Εγώ πάντως δεν σ' αφήνω.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ωραία. Τράβα και τη βάρκα σου στη στεριά, και περίμενε όσο θέλεις!

Τι να σου δώσω, αφού δεν έχω πεντάρα;

ΧΑΡΩΝ

Δεν ήξερες ότι έπρεπε να φέρεις τα ναύλα σου μαζί σου;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Το ήξερα, αλλά δεν είχα. Κι ύστερα; Έπρεπε γι' αυτό να μην πεθάνω;

ΧΑΡΩΝ

Εσύ μόνο λοιπόν θα καυχιέσαι πως πέρασες τζάμπα;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Καθόλου τζάμπα, φίλε μου. Και νερό από τη βάρκα έβγαλα, και κουπί τράβηξα και, στο κάτω κάτω, ήμουν ο μόνος από τους επιβάτες που δεν έκλαιγα!

ΧΑΡΩΝ

Αυτά δεν είναι πληρωμή. Πρέπει να δώσεις τον οβολό, είναι νόμος.

Δεν γίνεται αλλιώς.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Τότε ξαναγύρισέ με στη ζωή.

ΧΑΡΩΝ

Αστείος που είσαι! Για να με ταραξει στο ξύλο ο Αιακός;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Άσε με ήσυχο λοιπόν!

ΧΑΡΩΝ

Δείξε μου τι έχεις στο σακούλι.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Λούπινα, αν θέλεις, και δείπνο της Εκάτης.

ΧΑΡΩΝ

Βρε Ερμή, από πού μας τον έφερες αυτόν τον σκύλο; Τι λόγια έλεγε στο ταξίδι! Κορόιδευε και περιγελούσε όλους τους επιβάτες, κι ήταν ο μόνος που τραγουδούσε όταν εκείνοι έκλαιγαν!

ΕΡΜΗΣ

Μα δεν ξέρεις, Χάρων, ποιον κουβάλησες με τη βάρκα σου; Έναν άνθρωπο αληθινά ελεύθερο. Αυτός δεν νοιάζεται για τίποτε. Είναι ο Μένιππος!

ΧΑΡΩΝ

Αχ, αν σε ξανάβρω κάποτε...

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Αν με ξανάβρεις!... Μα δεν πρόκειται να με πετύχεις για δεύτερη φορά!

(μετάφραση Π. Μουλλάς)

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΡΑΦΕΤΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ

(ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ)

αποσπάσματα,

1. Ἀβδηρίταις φασὶ Λυσιμάχου ἤδη βασιλεύοντος ἐμπεσεῖν τι νόσημα, ᾧ καλὸν Φίλων, τοιοῦτο· πυρέττειν μὲν γὰρ τὰ πρῶτα πανδημεὶ ἅπαντας ἀπὸ τῆς πρώτης εὐθὺς ἐρρωμένως καὶ λιπαρεῖ τῷ πυρετῷ, περὶ δὲ τὴν ἐβδόμην τοῖς μὲν αἷμα πολὺ ἐκ ῥινῶν ῥυέν, [2] τοῖς δ' ἰδρῶς ἐπιγενόμενος, πολὺς καὶ οὗτος, ἔλυσε τὸν πυρετόν. Ἐς γελοῖον δὲ τι πάθος περίστα τὰς γνώμας αὐτῶν· ἅπαντες γὰρ ἐς τραγωδίαν παρεκίνουν καὶ ἰαμβεῖα ἐφθέγγοντο καὶ μέγα ἐβόων, μάλιστα δὲ τὴν Εὐριπίδου Ἀνδρομέδαν ἐμονῶδουν καὶ τὴν τοῦ Περσέως ῥῆσιν ἐν μέρει διεξήεσαν, καὶ μεστὴ ἦν ἡ πόλις ὠχρῶν ἀπάντων καὶ λεπτῶν τῶν ἐβδομαίων ἐκείνων τραγωδῶν,

οὐ δ' ᾧ Θεῶν τύραννε ἀνθρώπων Ἔρως,

καὶ τὰ ἄλλα μεγάλη τῆ φωνῇ ἀναβοώντων καὶ τοῦτο ἐπὶ πολὺ, ἄχρι δὴ χειμῶν καὶ κρύος δὲ μέγα γενόμενον ἔπαυσε ληροῦντας αὐτούς. Αἰτίαν δὲ μοι δοκεῖ τοῦ τοιοῦτου παρασχεῖν Ἀρχέλαος ὁ τραγωδός, [3] εὐδοκίμων τότε, μεσοῦντος θέρους ἐν πολλῷ τῷ φλογμῷ τραγωδήσας αὐτοῖς τὴν Ἀνδρομέδαν, ὡς πυρέξει τε ἀπὸ τοῦ θεάτρου τοὺς πολλοὺς καὶ ἀναστάντας ὕστερον ἐς τὴν τραγωδίαν παρολισθαίνειν, ἐπὶ πολὺ ἐμφιλοχωρούσης τῆς Ἀνδρομέδας τῆ μνήμη αὐτῶν καὶ τοῦ Περσέως ἔτι σὺν τῇ Μεδούσῃ τὴν ἐκάστου γνώμην περιπετομένου.

Λέγεται ἀγαπητὸ Φίλων ὅτι ἐπὶ βασιλείας τοῦ Λυσιμάχου ἐνέσκηψε στα Ἄβδηρα μια τέτοια ἐπιδημία, ὅλοι οἱ κάτοικοι καταλήφθηκαν ἀπὸ σφοδρὸ πυρετό ο ὁποῖος ἐξακολουθοῦσε με συχνούς παροξυσμούς για 7 ἡμέρες. Τὴν ἐβδομη δὲ ἡμέρα ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀρρωστοὺς πάθαιναν αἱμορραγία στὴν μύτη, ἄλλοι ἰδρῶναν πολὺ καὶ ἐπέφτε ο πυρετός. Ὅμως ἡ ἀρρώστια ἔφερνε το πνεῦμα τοὺς σε μια κωμικὴ κατάσταση. Ὅλοι ἔκαναν θεατρικὲς κινήσεις καὶ μεγαλοφώνως ἀπάγγελναν ἰαμβικούς στίχους, ὅπως κομμάτια ἀπὸ τὴν Ἀνδρομέδα τοῦ Εὐριπίδη καὶ ἰδίως τὴν ἐπιφώνηση τοῦ Περσέα

Ὡ εἰς ἔρωτα, τύραννε Θεῶν καὶ ἀνθρώπων.

Και ήταν η πόλη γεμάτη από αυτούς τους χλωμούς και εξασθενημένους από τον πυρετό τραγωδούς. Διήρησε δε τούτο το γενικό αναφώνημα αρκετά, μέχρι που ο χειμώνας και το κρύο τους έκοψε την αρρωστημένη αυτή φλυαρία. Υπαίτιος δε της παραφροσύνης μου φαίνεται πως υπήρξε ο τραγικός ηθοποιός Αρχέλαος, ο οποίος μεσούσης του θέρους και σε καιρό μεγάλου καύσωνος έπαιξε στα Άβδηρα την Ανδρομέδα. Οι Αβδηρίτες λοιπόν έπαθαν τον πυρετό στο θέατρο και όταν ανάρρωσαν συνέχισαν να αναπολούν την τραγωδία «Ανδρομέδα», για πολύ παρέμεινε στη μνήμη τους και ο Περσέας με τη Μέδουσα να υπερίπταται στη φαντασία τους.

Ὡς οὖν ἔν, φασίν, ἐνὶ παραβαλεῖν, τὸ Ἀβδηριτικὸν ἐκεῖνο πάθος καὶ νῦν τοὺς πολλοὺς τῶν πεπαιδευμένων περιελήλυθεν, οὐχ ὥστε τραγωδεῖν — ἔλαττον γὰρ ἂν τοῦτο παρέπαιον ἀλλοτρίοις ἰαμβεῖοις, οὐ φαύλοις κατεσχημένοι — [4] ἀλλ' ἀφ' οὗ δὴ τὰ ἐν ποσὶ ταῦτα κεκίνηται, ὁ πόλεμος ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ τὸ ἐν Ἀρμενίᾳ τραῦμα καὶ αἱ συνεχεῖς νῖκαι, οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει, μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Ἡρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες ἡμῖν ἅπαντες, καὶ ὡς ἔοικεν, ἀληθὲς ἄρ' ἦν ἐκεῖνο τὸ "Πόλεμος ἀπάντων πατήρ", εἴ γε καὶ συγγραφέας τοσοῦτους ἀνέφυσεν ὑπὸ μιᾷ τῇ ὀρμῇ.

Επειδὴ λοιπόν, κατὰ την παροιμία, το ένα πράγμα μπορεί να παραβληθεῖ με ένα άλλο, η αρρώστια εκείνη των Αβδηριτῶν είναι ὅμοια με αυτό που έχει καταλάβει σήμερα τους περισσότερους μορφωμένους. Αυτοί, είναι αλήθεια, δεν απαγγέλουν τραγωδίες -θα ήταν μικρότερη παραφροσύνη αν με ξένους στίχους και ὄχι ἄσηχμους επιδεικνύονταν- αλλά από ὅταν ἄρχισε και εξακολουθεῖ ο πόλεμος κατὰ των βαρβάρων, και συνέβει η ἴττα στην Αρμενία και ακολούθησαν οι συνεχεῖς νίκες, δεν ἔμεινε κανένας που να μην γράφει ἱστορία. Ὅλοι ἔγιναν Θουκυδίδες και Ηρόδοτοι και Ξενοφόντες, ὥστε να αληθεύει ἐκεῖνο που εἶπε ο φιλόσοφος: «ο πόλεμος είναι ο πατέρας ὁλων», εφόσον τόσο συγγραφεῖς γέννησε διαμιάς.

3. Ταῦτα τοίνυν, ὃ φιλότης, ὁρῶντα καὶ ἀκούοντα με τὸ τοῦ Σινωπέως ἐκεῖνο εἰσήλθεν· ὁπότε γὰρ ὁ Φίλιππος ἐλέγετο ἤδη ἐπελαύνειν, οἱ Κορίνθιοι πάντες ἐταράττοντο καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν, ὁ μὲν ὄπλα ἐπισκευάζων, ὁ δὲ λίθους παραφέρων, ὁ δὲ ὑποικοδομῶν τοῦ τείχους, ὁ δὲ ἔπαλξιν ὑποστηρίζων, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι τῶν χρησίμων ὑπουργῶν. Ὁ δὲ Διογένης ὁρῶν ταῦτα, ἐπεὶ μηδὲν εἶχεν ὅ τι καὶ πράττοι [5] — οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ἐς οὐδὲν ἐχρήτο — διαζωσάμενος τὸ τριβώνιον σπουδῇ μάλα καὶ αὐτὸς ἐκύλιε τον πίθον, ἐν ᾧ ἐτύγχανεν οἰκῶν, ἄνω καὶ κάτω τοῦ Κρανείου· καὶ τινος τῶν συνήθων ἐρομένου, Τί ταῦτα ποιεῖς, ὃ Διόγενες; Κυλίω, ἔφη, καὶ γὰρ τὸν πίθον, ὡς μὴ μόνος ἀργεῖν δοκοίην ἐν τοσούτοις ἐργαζομένοις. 4. Καὶ τὸς οὖν, ὃ Φίλων, ὡς μὴ μόνος ἄφωνος εἶην ἐν οὕτῳ πολυφῶνῳ τῷ καιρῷ μηδ' ὅσπερ κωμικὸν δορυφόρημα κεχηνῶς σιωπῇ παραφεροίμην, καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον ὡς δυνατόν μοι κυλίσαι τὸν πίθον, οὐχ ὡς ἱστορίαν συγγράφειν οὐδὲ πράξεις αὐτὰς διεξιέναι· οὐχ οὕτῳ μεγάλῳ τολμῶς ἐγώ, μηδὲ τοῦτο δεισῆς περὶ ἐμοῦ· οἶδα γάρ, ἡλίκος ὁ κίνδυνος, εἰ κατὰ τῶν πετρῶν κυλίοι τις, καὶ μάλιστα οἶον τοῦ μόνου τοῦτο πιθάκιον οὐδὲ πάνυ καρτερῶς κεκεραμευμένον· [6] δεήσει γὰρ αὐτίκα μάλα πρὸς μικρὸν τι λιθίδιον προσπταίσαντα συλλέγειν τὰ ὄστρακα.

3. Αυτά λοιπόν βλέποντας και ακούγοντας, θυμήθηκα ένα ανέκδοτο του Διογένη, όταν ακούστηκε ὅτι ο Φίλιππος θα εκστράτευε κατά της Ελλάδας. Οι Κορίνθιοι ταραχτήκαν και άρχισαν να εργάζονται για την άμυνα, άλλος διόρθωνε όπλα, άλλος μάζευε πέτρες, ή στερέωνε πύργους και άλλος έπραττε ὅτι χρήσιμο μπορούσε. Ο δε Διογένης, βλέποντας ὅλα αυτά και μην έχοντας τι να κάνει, -επειδή κανείς δεν του ανέθετε καμία εργασία- ζώστηκε τη φορεσιά του και με μεγάλη δραστηριότητα ξεκίνησε να κυλάει το πιθάρι, το οποίο του χρησίμευε ως κατοικία, πάνω κάτω. Όταν κάποιος από τους γνωστούς του τον ρώτησε γιατί το κάνεις αυτό Διογένη; Κυλώ, είπε, κι εγώ το πιθάρι για να μην φαίνομαι σαν τον μόνο αργόσχολο ανάμεσα σε τόσους εργαζόμενους. Και εγώ αγαπητέ Φίλωνα, για να μην μένω μοναδιός άφωνος ανάμεσα σε μια εποχή τόσο πολύφωνη, και για να μην παρουσιάζω το κωμικό θέαμα ανθρώπου που έχει ανοικτό το στόμα

χωρίς να λείπει τίποτα, θεώρησα σωστό να κυλίσω κι εγώ το πιθάρι μου όσο μπορώ. Όχι όμως για να γράψω ιστορία και να διηγηθώ πολεμικά γεγονότα, δεν έχω τόση τόλμη και μη φοβηθείς πως θα αποτολήσω κάτι τέτοιο, διότι γνωρίζω πόσο μεγάλος είναι ο κίνδυνος όταν κυλάει κανείς πάνω σε πέτρες και μάλιστα πιθάρι λεπτοκατασκευασμένο σαν το δικό μου. Μόλις προσκορούσει σε μικρή πέτρα θα βρεθώ στην ανάγκη να μαζεύω τα κομμάτια του.

Τι σὺν ἔγνωσταί μοι καὶ πῶς ἀσφαλῶς μεθέξω τοῦ πολέμου, αὐτὸς ἔξω βέλους ἐστῶς, ἐγὼ σοι φράσω. "Τούτου μὲν καπνοῦ καὶ κύματος" καὶ φροντίδων, ὅσαι τῷ συγγραφεῖ ἔνεισιν, ἀνέξω ἐμαυτὸν εὖ ποιῶν, παραίνεσιν δὲ τινα μικρὰν καὶ ὑποθήκας ταύτας ὀλίγας ὑποθήσομαι τοῖς συγγράφουσιν, ὡς κοινωνήσαιμι αὐτοῖς τῆς οἰκοδομίας, εἰ καὶ μὴ τῆς ἐπιγραφῆς, ἄκρω γε τῷ δακτύλῳ τοῦ πηλοῦ προσαψάμενος. 5. Καίτοι οὐδὲ παραινέσεως οἱ πολλοὶ δεῖν οἴονται σφίσιν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, οὐ μᾶλλον ἢ τέχνης τινὸς ἐπὶ τὸ βαδίζειν ἢ βλέπειν ἢ ἐσθίειν, ἀλλὰ πάνυ ῥᾶστον καὶ πρόχειρον καὶ ἅπαντος εἶναι ἱστορίαν συγγράψαι, ἢν τις ἐρμηνεῦσαι τὸ ἐπελθὸν δύνηται· τὸ δὲ οἴσθᾳ που καὶ αὐτός, ὃ ἐταῖρε, ὡς οὐ τῶν εὐμεταχειρίστων οὐδὲ ῥαθύμως συντεθῆναι δυναμένων τοῦτ' ἐστίν, [7] ἀλλά, εἴ τι ἐν λόγοις καὶ ἄλλο, πολλῆς τῆς φροντίδος δεόμενον, ἢν τις, ὡς ὁ Θουκυδίδης φησίν, ἐς ἀεὶ κτῆμα συντιθείη.

[4] Πώς λοιπόν σκέφτηκα να λάβω κι εγώ μέρος στον πόλεμο με ασφάλεια και εκτός βολής, θα σου πω. Εγώ θα αποφύγω τους κόπους, τις φροντίδες και τους κινδύνους, τους οποίους έχει ο συγγραφέας, θα περιοριστώ να δώσω μικρή συμβολή και λίγα διδάγματα σε αυτούς που συγγράφουν, ώστε να λάβω κι εγώ μέρος στο οικοδόμημα, αν όχι με την επιγραφή τηςπραμάτειας μου, τουλάχιστον επειδή θα αγγίξω με την άκρη του δαχτύλου μου την λάσπη την οποία μεταχειρίζονται. Το βέβαιο είναι πως οι περισσότεροι από αυτούς νομίζουν πως δεν έχουν ανάγκη συμβουλών για

την εργασία τους, όπως περίπου δεν έχουν ανάγκη διδασκαλίας για το πώς θα βαδίζουν, βλέπου, τρώνε, και θεωρούν ως πολύ εύκολο και πρόχειρο και δυνατό, για όλους, η συγγραφή ιστορίας, όπως μπορεί κανείς να κρίνει από αυτά που συμβαίνουν.

Αλλά γνωρίζεις και εσύ φίλες μου πως η ιστορία δεν είναι από τα εύκολα, και ακόπως συγκροτούμενα έργα αλλά είναι από αυτά που έχουν ανάγκη φροντίδας, όταν ο Θουκυδίδης λέει κάτι, είναι για να μείνει αθάνατο «κτῆμα για πάντα»

[.....]

[41] τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεύς. ἔστω ἄφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος, ὡς ὁ κωμικός φησὶν, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην δὲ σκάφην ὀνομάσων, οὐ μίσει οὐδὲ φιλία νέμων οὐδὲ φειδόμενος ἢ ἐλεῶν ἢ αἰσχυνόμενος ἢ δυσωπούμενος, ἴσος δικαστής, εὖνους ἅπασιν ἄχρι τοῦ μὴ θατέρῳ τι ἀπονεῖμαι πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ἄπολις, αὐτόνομος, ἀβασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε δόξει λογιζόμενος, ἀλλὰ τί πέπρακται λέγων.

[41] Τέτοιος λοιπόν πρέπει κατά τη γνώμη μου να είναι ο ιστορικός: άφοβος, αδέκαστος, ελεύθερος, φίλος της παρρησίας και της αλήθειας, να ονομάζει «τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη», όπως λέει και ο κωμικός ποιητής, χωρίς να ικανοποιεί το μίσος ή τη φιλία, χωρίς να λυπάται ή να

αισθάνεται οίκτο ή ντροπή ή να πτοείται. Να είναι δίκαιος δικαστής, ευνοϊκά διατεθειμένος προς όλους έως το σημείο να μην παραχωρεί περισσότερο από όσο πρέπει, ξένος και χωρίς πατρίδα στα βιβλία του, ανεξάρτητος, χωρίς να υπακούει σε κανένα βασιλιά, ούτε να υπολογίζει τι εντύπωση θα σχηματίσει ο ένας ή ο άλλος αλλά να γράφει ό,τι έγινε.

[42] ὁ δ' οὖν Θουκυδίδης εὖ μάλα ταῦτ' ἐνομοθέτησεν καὶ διέκρινεν ἀρετὴν καὶ κακίαν συγγραφικὴν, ὁρῶν μάλιστα θαυμαζόμενον τὸν Ἡρόδοτον ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι αὐτοῦ τὰ βιβλία. κτῆμά τε γάρ φησιν μᾶλλον ἐς ἀεὶ συγγράφειν ἢ περ ἐς τὸ παρὸν ἀγώνισμα, καὶ μὴ μυθῶδες ἀσπάζεσθαι ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγενημένων ἀπολείπειν τοῖς ὕστερον. καὶ ἐπάγει τὸ χρήσιμον καὶ ὃ τέλος ἂν τις εὖ φρονῶν ὑπόθοιτο ἱστορίας, ὡς εἴ ποτε καὶ αὐθις τὰ ὅμοια καταλάβοι, ἔχοιεν, φησί, πρὸς τὰ προγεγραμμένα ἀποβλέποντες εὖ χρῆσθαι τοῖς ἐν ποσὶ.

[42] Ο Θουκυδίδης πολύ εύστοχα θέσπισε αυτούς τους κανόνες και διέκρινε τα προτερήματα του ιστορικού από τα ελαττώματα βλέποντας πόσο θαυμάστηκε ο Ηρόδοτος, ώστε τα βιβλία του να ονομαστούν Μούσες. Και λέει ότι έγραψε την ιστορία του περισσότερο για να μείνει αιώνιο κτήμα παρά έργο επίκαιρου διαγωνισμού και ότι δεν προτιμά το μυθικό στοιχείο, αλλά κληροδοτεί στους μεταγενέστερους την αλήθεια των γεγονότων. Αναφέρει ακόμη τη χρησιμότητα της ιστορίας και ποιος πρέπει να είναι ο σκοπός της για κάθε συνετό άνθρωπο, ώστε, αν ποτέ συμβούν και πάλι παρόμοια γεγονότα, θα μπορεί στρέφοντας το βλέμμα προς τα παρελθόντα να αντιμετωπίσει σωστά τα παρόντα.